

Izsák Rozália

A fénykép a feleségemet Sidler Rozáliát ábrázolja. 1943 júniusában készült a kép Marosvásárhelyen. Az ember nem tudja kellőképpen értékelni azt, ami akkor van, például a szépségét. És ugyanakkor látszik, hogy egy értelmes embernek a fényképe. Már gyerekkorában Lulunak nevezték, tulajdonképpen Rozália. Valószínűleg nekem küldte ezt a képet. "Az én Marcimnak millió csókkal" -- Ez van a kép hátára írva.

Egy utcában laktunk Rozáliával. Amikor a feleségem az Unirea Líceumba járt, sokszor együtt mentünk haza, de nem volt semmi udvarlás ilyen ifjú korban. Miután leérettségizett, a szülei nem engedték őt egyetemre, mert a zsidó diákokat megverték. (Ez az eset Kolozsváron volt.) S akkor Rozália elment Pestre - ott volt az egyik nagybátyja, és annál lakott -, s egy év alatt megtanulta az

orvosi kozmetikát. Akkor ő is Bukarestbe ment, és valami ismerősnél kivett egy bútorozott szobát. A Calea Victorián volt egy nagy, háromemeletes épület, a Galerie Lafayette. Oda, a harmadik emeletre jártak az előkelőségek, a hölgyek, ugyanis volt ott egy fodrászat és egy kozmetikai szalon. Fölvették oda a feleségemet kozmetikusnak. Az egyik főnök, nem tudom, milyen alkalommal megtudta, hogy ő több nyelvet beszél, és meg akarták bízni, hogy legyen az egész emelet vezetője, de ő nem vállalta el. Azután visszatért Rozália Marosvásárhelyre, és itt, a főtéren nyitott Bányai Bubával, egy keresztény barátnőjével egy kozmetikai szalont, a magyar időben [lásd: Magyar idők (1940-1944)]. A Bolyai utca sarkán van az az emeletes ház, textilüzlet van most ott. Vagy két évig működött a szalon, ameddig jött a deportálás.

A deportációban a feleségem családjából mindenki elpusztult, csak a testvére maradt meg. Véletlenül menekült meg, munkaszolgálatban volt. A feleségem (akkor nem volt még a feleségem, csak udvaroltam neki) Auschwitzban volt, aztán nem tudom, melyik városba került, ahol egy repülőgépgyárban dolgozott a húgommal együtt. Amikor már a németek látták, hogy baj van, az oroszok közel voltak, akkor már menekültek vissza Németországba, és őket, a deportált munkásokat is hajtották vissza. Egy német földbirtokosnak a birtokán maradtak, és dolgoztak vagy tizenöt, ahányan voltak. A földbirtokosnak nagyon jól jött, hogy van tizenöt ingyen munkása, de félt, s el akarta küldeni őket, mert följelentették. A felesége kezdett sírni, hogy ne, mert a fia is fogságban volt Oroszországban. Vallásos asszony volt, azt mondta, hogy "Ha ezeket elkergeted, akkor az én fiamat is megöli az Isten". Ottmaradtak, s megjöttek az amerikaiak s aztán az oroszok. Így aztán hazajöttek azok a deportáltak, akik a birtokon dolgoztak, a feleségem is. De ezekről nemigen mesélt a feleségem, és nem is nagyon kérdeztem. De a diákjainak mindig mesélt. Ők kérték, hogy meséljen, mert nekik fogalmuk sem volt, hogy mi történt abban az időben a zsidókkal.

Csak állami esküvőnk volt, mivel a feleségem sem volt vallásos. Neki sem maradt meg semmije. Én hoztam az első pár méter szövetet, hogy csináltasson egy kosztümöt magának. Mindig nagyon elegáns volt, már ifjúkorában is, szerette a szép ruhákat. Ő akkor beiratkozott az egyetemre, a kolozsvári filológiára. Távhallgató volt, és elvégezte az egyetemet, angol-francia-orosz szakot. Azért ment angol-franciára, mert akkor ő már tudott angolul és franciául, nagyon jó nyelvérzéke volt. Egy nagyon kulturált lány volt, az első tanulók között volt mindig. Tipikus intellektuel típusú, csak az irodalom, művészet stb. érdekelte. Nem volt könnyű az élet, de akkor olyan fiatalon nem számított. Én közben itthon is voltam, Marosvásárhelyen és Bukarestben is, ott is dolgoztam, ha volt valami megbízás. A feleségem tanított egy darabig a Református Kollégiumban, azután vagy tíz évig az orvosi egyetemen s azután ugyancsak körülbelül tíz-tizenöt évig a Színészeti Főiskolán [Marosvásárhelyi Színművészeti Főiskola]. Onnan ment nyugdíjba. Angol-francia-orosz szakos tanár volt, de a legtöbbet oroszul tanított. Mi végig nagyon jól éltünk. Szerencsés voltam, olyan élettársam volt, aki mindig segítségemre volt, megértettük egymást, és soha nem veszekedtünk. Ő végezte az ő dolgát, én az enyémet, de közöttünk soha nem volt konfliktus.